

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Litteræ Pastoralis de Eleemosyna. Formul. V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

II ET MISERICORDIAM CONSEQUAMUR.

Qui vult misericordiam consequi, accedat cum humilitate, & fiducia, quia Salvatorum habemus Advocatum apud Patrem, si enim orans fiduciam non habet, pœnitentiam sterilem facit: misericordia Domini plena est terra; in Cœlo est misericordia salvans, Ps. 118. Domini in Cœlo misericordia tua: in Purgatorio est misericordia liberans liberaſti me à preſſura flammæ quæ circumdedit me: in Inferno est misericordia mitigans, quia Deus ibi punit citra eondignum, aut obliſcietur miſereri Deus? aut continebit in ira ſua miſericordias ſuas? in Mundo est misericordia conſervans quantum ad juſtos. Niſi Dominus cuſtodierit Civitatem &c. modo miſericordia expectans quantum ad malos, Ps. 126. an divitias bonitatis ejus, & patientiæ contemnis; modo miſericordia trahens quantum ad duros, qui per inspirationes, per prædicationem, per beneficia, per exemplam, per flagella trahuntur, modo miſericordia ſuſcipiens quantum ad revertentes. Et ſic bene dici Po. 6. poteſt miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Inveniemus igitur Ps. 144. miſericordiam, ſi eum qui dives eſt in miſericordia in jejunio, & oratione quaeramus.

12 Et hic nota, quod ſi vigilia S. Jo. Baptiſtæ incidat in feſto Corporis Chriſti, eſt anticipandum jejunium feria quarta, ex declaratione, Urbani VIII. ſub die 13. Octobris 1638. impreſſa in Bullar. tom. 5. conſtitut. 232. Et ſi vigilia S. Matthiæ Apoſtoli contingat in ultima die carnis, privi, nullo modo eſt transferenda, ſed eſt in ea jejunandum, ut bis reſpondit Sac. Congreg. Rituum nempè ſub diebus 23. Januarii 1694. & 11. Julii 1699. Unde caveas à Diana, quem refert, & ſequitur Gavant. manual. Epiſc. in verb. jejunium in addit. tenentes Epiſcopum poſſe dictam S. Matthiæ Vigiliam in ultima die Bacchanalium occurrentem, transferre in ſabbatum

precedentem, dictum Decretum eſt impreſſum in Bullariò Innoc. XII. in ordinem 92.

Litteræ Pastoralis de Eleemoſyna.

FORMULA V.

SUMMARIUM.

- 1 Eleemoſyna eſt triplex, bona, melior, optima, & explicatur.
- 2 Eleemoſynam dare de ſuperſtuo eſt de præcepto, & n. 3.
- 4 Superſtuum, & ſumptuoſum cultum Templorum cum præjudicio pauperum, Sancti non laudant, & num. 5. 6. & 7.
- 8 Eleemoſynæ pro fabrica quaeri non poſſunt ſine Epiſcopi licentia. Sac. Congr. Concilii concedit licentiam quaerendi eleemoſynas pro fabrica vel Hoſpitali ſub conditionibus in Decreto quod aſſertur contentis, ibi. Gabella non ſolvitur pro frumento, & oleo aut vino dato pro eleemoſyna, ibi.
- 9 In eleemoſynarum diſtributione quid ſit ſervandum oſtenditur.
- 10 Epiſcopis non ſolum tenentur facere eleemoſynam pauperibus occurrentibus, ſed tenentur illos inquirere.
- 11 Qui dat eleemoſynam abundabit bonis temporalibus, & ſpiritualibus.

Ven. Frat. & Dilect. Filiis Clero, & Populo N.

Nulla alia res, Fratres, & Filii in Christo dilectissimi in sacris elo-
 quis, tam enixe, tam frequenter nobis à Deo inungitur, quam
Luc. 10. *eleemosyna*: nullique tam placatum se offert, quam iis, qui faciunt misere-
Prov. 22. *cordiam*. Nos spe fulcit dum dicit: *Quicumque potum dederit uni ex mi-*
Dem. 15. *nimis istis calicem aquae frigidae: amen dico vobis non perdet mercedem*
Tob. 4. *suam*: benedictionibus replet inquit: *Qui pronus est ad misericordiam*
Matt. 5. *benedicetur, de panibus enim suis dedit pauperi & alibi* -- Non obdurabis
Ezec. 18. *cor tuum nec contrabes manum, sed aperies eam pauperi, ut benedicat tibi*
Ps. 40. *Dominus in omni tempore: praemii allicit subjungens* -- Ex substantia tua
fac eleemosynam, praemium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis,
 & iterum: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur:*
Prov. 14. *justos vocat dum ait* -- *Vir qui panem suum esurienti dedit, & nudum*
Prov. 21. *operuerit vestimento, hic justus est, & vita vivet. beatitudine coronat per*
 Prophetam suum dicens: *Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem,*
 & sapiens confirmat promissa cum ait: *Qui miseretur pauperis beatus*
Ecol. 7. *erit, & alibi: Qui sequitur justitiam, & misericordiam, inveniet vitam,*
justitiam, & gloriam.
Tob. 12. Pauperibus igitur porrigite manus vestras, ut perficiatur propitiatio:
Hebr. 13. quia eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quae purgat peccata, & facit
 invenire misericordiam, & non patitur Animam ire tenebras. Benefi-
 centiae, & communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur
Ecol. 17. Deus, & eleemosynas vestras quasi signaculum cum ipso, uti pupillam
 conservabit. Qui autem obrurat aurem suam (dicit Dominus) ad
Prov. 21. clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Haec fuit ini-
 quitas Sodomae, superbia, saturitas panis, & obduratio cordis ad pauperem:
 iudiciumque durissimum meruit sine misericordia quia non fecit
 misericordiam.
Ezec. 16. Audite ergo me Fratres, & Filii carissimi: servite Domino in veritate,
Isa. 2. & inquirete, ut faciatis ea, quae placita sunt illi: concludite eleemo-
Tob. 14. *synam in manu pauperis, & haec pro vobis exorabit, & ascendet in con-*
Ecol. 29. *spectu Dei, & liberabit vos ab omni malo. Filiis vestris mandate, ut faci-*
Act. 10. *ant ad judicandum venerit, mereantur vobiscum audire illa jucundissima*
Tob. 14. *verba: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum:*
Prov. 28. *esurivi enim, & dedistis mihi manducare, sitivi, & dedistis mihi bibere,*
Matt. 25. *hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: Amen dico*
Rom. 9. *vobis quamdiu fecistis uni ex fratribus meis minimis, mihi fecistis. Quod*
 vobis, & mihi contingat per misericordiam ejus, qui est benedictus in
 saecula. Amen.

A D N O T A T I O N E S.

1 QUAE ELEEMOSYNA. In praecedenti Pastoralis Epistola de jejunio, & oratione dictum fuit, quod satisfactio Deo fit in tribus, jejunio scilicet, oratione, & ele-

mosyna, & sic cum de primis duobus actum fit tibi, nunc Episcopus agit de tertio. Eleemosyna est triplex, bona, melior, optima, bona est, quae fit à Clericis de fructibus Beneficiorum, & reddituum Ecclesiasti-

corum, in quibus habent dispensationem, & nihil præter victum, & vestitum juxta exigentiam status retinere possunt, ut in adnotationibus litteræ Pastoralis ad Clerum factum fuit. Melior, quæ sit de patrimonio proprio quod quis ab hereditate Paterna, vel Consanguineorum acquisivit, & possidet. Optima, quæ sit de his, quæ acquiruntur proprio labore: quam Apostolus laudando, scribens ad *Ephes.* 4. dixit: *Laboret manibus suis operando, ut habeat unde tribuat necessitatem habenti.*

2. Eleemosynam dare de superfluo est de præcepto, non solum in lege veteri in qua Deus expressa præcepit in *cap. 15. Deuteronomi* dari his verbis: *Non deerunt pauperes in terra habitationis tue, idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & pauperi, qui versatur tecum in terra: sed in Evangelica, in qua Christus præceptum innovavit dicendo: Quod superest date eleemosynam Luc. 11. & interrogatus à Turbis, quid agere deberent ut gehennam possent evadere, & salvari, respondit: Qui habet duas tunicas, det non habenti, & qui habet escas similiter faciat Luc. 3. ad quæ verba Basilii ait: *Docemur ex omni quod affluit debere nos erogare ei, qui non habet imò tam enixè pauperibus succurri voluit, ut suis fidelibus consilium dederit, vendere ea quæ possident. Dum ait: Vendite quæ possidetis, & date eleemosynam Luc. 12. ideòque D. Hieron. Epist. 150. scribens Edibizæ dicit: Si plus habes quam tibi ad victum vestitumque necessarium est, illud eroga, & in illo debitricem esse tenovetis.**

3. Hocque clarius fit ex eo, quod in die judicii, qui non fuerint misericordes, ad sinistram in numero reprobatorum collocabuntur *Matth. 25.* Nullus autem punitur poena æterna pro omissione alicujus, quod non cadit sub præcepto, sed aliqui puniuntur poena æterna pro omissione eleemosynarum, ut patet ibi; ergo dare eleemosynam est in præcepto. Argumentum est Divi Thom. 2. 2. *quest. 32. art. 3.* ubi in responsionibus ad opposita, firmat hoc intelligere debere de his, qui superflua sibi, suisque non necessaria secundum

Monacelli Form. Pars II.

præsentem statum, pauperibus erogare negligunt, & nolunt. Si hæc recogitent Clerici: si hæc feridè perpenderent laici, superflua eorum statui, non in usus pravos, & illicitos: non in commestationibus, & voluptatibus, non in ludis, & venationibus infunderent (prout sine scrupulo faciunt multi) sed pauperibus, ut Christus jubet, elargirentur.

4. Sunt autem eleemosynæ non solum in usus pauperum erogandæ; sed etiam in cultum Divinum, & usum ac manutentionem ministrorum, non ad pompam cum vana superfluitate: sed cum moderatione, & ad decentiam. Nam Templorum nimium, & sumptuosum cultum, cum præjudicio pauperum Sancti PP. non laudant: cum plus vanitatis aut curiositatis, quam solidæ pietatis habeat.

5. **SANCTUS HIERONYMUS** Scribens ad Nepotianum, hæc habet: *Necque verò mihi aliquis opponat dives in Judæa Templum &c. tunc hæc probabantur à Domino quando Sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudum erat redemptio peccatorum. Nunc verò cum paupertatem Domus sue pauper Dominus dedicavit, cogitemus crucem ejus, & divitias lutum putabimus. Et scribens ad Demetriadem Epist. 8. de Virginitate servanda ait: Alii ædificant Ecclesias, vestiant parietes marmorum crustis, columnarum moles advehat, earumque dearent capita, ebore argenteoque valvas, & gemmis aurata distinguant Altaria, non reprehendo, non abnuo: sed tibi aliud propositum est, Christum videre in pauperibus, visitare in languentibus, pascere in esurientibus, suscipere in his qui recto indigeant: Virginitatem Monasteria: servorum Dei, & pauperum spiritum habere curam.*

6. **SANCTUS BERNARD.** de vit. mor. & Offic. Præsul. cap. 11. rigidius Hieronymo favet his verbis: *O vanitas vanitatum, sed non vanior quam insanior fulget Ecclesia in parietibus, & in pauperibus eget: suos lapides induit auro, & suos filios nudos deseruit. De sumptibus egenorum, servitus oculis divitum. Inveniunt curiosi quo delectentur, & non inveniunt miseri, quo sustententur. Et conso-*

X nant

nant Ambros. lib. 2. de Offic. cap. 2. & Chrysof. homil. 60. ad Populum.

7. Item fayer Divina Scriptura Exod. 36. ubi volens Moyses constituere Tabernaculum Arcæ Domini, & Populus plus offerret, quam esset necessarium pro illius constructione, & ornamento, jussit Præconis voce prohiberi, ne quis offerret quidquam ultra in opere Sanctuarii, eo quod oblata sufficerent: quod bene intelligens S. Cæsareus Archiepiscopus Arelatensis, dona pretiosa, quæ habuit à Theodorico Rege Gothorum, pauperibus suæ Diocesis distribuit non autem Ecclesiæ donavit dicens, magis placere Deo distribui divitias pauperibus, quam Ecclesiis, & Altaribus, ut ex Briet. ad annum 508. refert Forest. in Mappam. Hist. tom. 4. part. 1. in Vita Clodovei. Et tandem ratio præcipua horum est, quia aurum habet Ecclesia, non ut fervet, sed ut erogat, & subveniat in necessitatibus; aurum Sacramenta non quærent; neque auro placent, quæ auro non emuntur; ornatus Sacrorum est redemptio captivorum, & vera illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte: ille verus thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis ejus est operatus, & nemo potest dicere, cur pauper vivit: nemo potest quæri, quia captivi redempti sunt: sunt verba Episcopi Leonis Thesaur. for. Ecclesiast. part. 1. capit. 15. num. 9. Honestum autem, & moderatum cultum nemo plus, aut prudens culpabit, & quisque verebitur canere cum Persio: Dicite Pontifices; in Sancto, quid facit aurum?

8. Hujusmodi autem eleemosynæ, quæ colliguntur, ut in Fabricam Ecclesiæ, vel alium usum pium erogentur, quæri non possunt sine licentia Episcopi, prout dixi in annot. ad form. 6. titul. 6. Nisi fortè obtineatur facultas Sac. Congregat. Concil. quæ aliquando, causa rationabili, & laudabili impellente, ut etiam Ordinarius irrequisitus quæri possit concedit: Ita tamen (sunt verba Decreti expediri soliti) ut qui electi fuerit ad eas quærendas contineant se intrâ limites alias ab eadem

Sacr. Congregat. præscriptas videlicet, ut propter hanc operam minimi sint dalarum eleemosynarum participes, munere isto piè, modestè, & absque ullo dolo, nullaque fraude fungantur, quæstorum nomen nullo modo gerant, non secum ferant privilegia, non reliquias, non minis, aut imprecationibus inducant fideles ad eleemosynam præstandam; non petant tantquam debitum, aut solitum, neque ulla arte, aut prætextu, dicendi cupiditate Sancti Orationem, pecunias, vel alia bona extorqueant, sed tamen à sponte detentibus eleemosynas accipiant, in usum diuine Ecclesiæ, vel Hospitalis erogam. Præterea non prædicent, nisi in singulis Diocesis ad id saltem semel fuerint approbati, à locorum Ordinariis, hæc autem facultas ad quinquennium tantum duret, eoque elapso, statim expirare censetur, & post duos priores annos, ac in fine quinquennii N. teneatur certiorare Sac. Congreg. de quantitate eleemosynarum perceptarum, ac de illarum conversione in prædictum usum, sub pœna suspensionis à Divinis ipso jure incurren. Si conceffit in Vicen. 13. Julii 1630. lib. 12. Decr. pag. 302. & in alia Civit. Ducalis 6. Martii 1632. d. lib. 14. pag. 419. Ex qua Decreti seu licentiæ formula, Episcopus remanet instructus, quid habeant hi in facultatibus, & quomodo se gerere debeant in eleemosynarum collectione. Pro frumento autem, oleo, vino, & similibus dato, & recepto pro eleemosyna non solvitur gabella, ut declaravit Sac. Congreg. Immun. in Osen. 26. Febr. & in Valentina 12. Novembr. 1658. lib. Decr. Rocci fol. 67. à tergo, & fol. 134. à tergo: neque pro frumento, aliaque re in Eleemosynam convertenda eadem Congreg. in Monopolitana 20. Septembr. 1650. lib. 4. dec. fol. 120. à tergo.

9. In distributione verò eleemosynarum pauperibus facienda, plura servanda sunt. Primò, ut potius captivis qui apud hostes detinentur, quam aliis liberis succurratur. Secundò, ut non uni tantum pauperi detur, sed inter plures dispensentur. Tertio, ut potius Consanguineis egentibus ad naturæ sustentationem quam cæteris paribus

bus pauperibus succurratur: vel etiam si sit distributor, & ipse sibi accipiat, si vere indigeat eo tenore, quo, & aliis ministrat. Quartò atas, quia minus aliis largiendum; quam Senibus, qui nequeunt laborare. Quintò nobilitas, quia potius nobilibus, quam ignobilibus, qui non verè recundantur eas petere sicuti primi, danda sunt, præsertim si sine vitio pauperes evaserunt. Sextò ut fiat eleemosyna de iustè, & non de illicitè acquisitis. Septimò ut fiat propter Deum non autem ob inanem gloriam Graff. in *Appendic. decis. aur. lib. 1. cap. 12. à num. 17. usque ad fin.*

10. Episcopi autem non tantum pauperibus sibi occurrentibus, eleemosynam de superfluo, aut in extrema necessitate constitutis, sicuti cæteri Christifideles dare, sed etiam ex Officio illos in sua Diocesi inquirere, & egestatibus providere tenentur, ut communiter tradunt morales Theologi, & præsertim Bonacin. in *primo Decalogi præcepto disp. 3. qu. 4. punct. 6. prop. 2. num. 10. ubi sic ait: Virum habentes superflua vitæ, & status pauperes inquirere teneantur; Respondeo Negative, sed sufficit, ut animo parati sint ad eorum necessitates sublevandas dummodo occurrerint: Secus dicendum est de Episcopis, isti enim tenentur ex Officio necessitatibus occurrere: nam Patres pauperum nuncupantur, & consequenter speciali onere tenentur pauperes inquirere, ut ipsorum subleventur indigentiam: Bonacinam sequuntur Basseus verb. eleemosyna num. 6. & alii cum Dian. tract. 7. resol. 22. & resol. 23. utrobique num. 1. & hoc est, quod dicit Paltes: Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem Psal. 40.*

11. **NON INDIGEBIT.** Id est nec pane quotidiano, nec gratia spiritali: Nam fructus eleemosynæ est augmentatio temporalium juxta illud in *Prov. 3. Honora Deum de substantia tua, & da ei, & implebuntur horrea tua sanitate, & torcularia tua vino redundabunt: & aliud Evangelii Luc. 6. Date, & dabitur vobis: necnon remissio peccatorum Eccles. 3. Dan. 4. & augmentatio gratiæ 2. Cor. 9. & tandem præmium æternum obtinere, unde dicit Christus eleemosynam dantibus: Men-*

suram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum: ut intelligamus, quod eleemosyna est Ostiaria Paradisi, & quod Dei misericordiam difficile potest promoveri, qui misericors non fuerit: & quod delebit Dominus de libro vitæ eos, qui non sunt recordati facere misericordiam Psal. 108.

Litteræ Pastoralis de Indulgentiis
ad Populum.

FORMULA VI.

SUMMARIUM.

- 1 Indulgentia concessa per Papam alicui capellæ pro defunctis non extenditur ad vivos.
- 2 Indulgentia concessa pro defunctis prodest etiam si ille, qui illam applicat non sit in statu gratiæ.
- 3 Ad acquirendam Indulgentiam non exigitur confessio, si ille, qui illam lucratur est in gratia, & n. 4.
- 5 Celebrans missam de Sancto, seu de feria currenti ad Altare privilegiatum, consequitur Indulgentiam, quando fuit concessa generaliter celebrantibus, & afferuntur rationes.
- 6 Indulgentia concessa per Papam Sacerdotibus Celebrantibus missas Defunctorum, cessat si ibidem celebretur missa Votiva, vel de Sancto, nisi occurreret festum duplex, vel dies in qua Missæ Defunctorum nequeunt celebrari, & affertur Decretum.
- 7 Indulgentiarum beneficium est præstantissimum, & gratiarum actione dignum.
- 8 Indulgentiæ non possunt à nemine in Diocesi publicari sine expressa licentia Episcopi, non obstante contraria Consuetudine.
- 9 Indulgentiæ concessæ pro certo die, non transferuntur cum Officio, nisi si Papa expressè concedat.